

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Kształtowanie postaw etycznych u dziecka
Dr Małgorzata Głoskowska-Sołdatow

Uniwersytet w Białymstoku
5 listopada 2009 r.

Organizatorzy

Partner strategiczny

NBP
Narodowy Bank Polski

Rozwój moralny dotyczy różnych sfer funkcjonowania dziecka.

Obejmuje zmiany w sferze:

- poznawczej (wiedzy moralnej)
- emocjonalnej (ustosunkowań)
- behawioralnej (postępowania)

W związku z tym współczesne badania nad rozwojem moralnym dziecka odnoszą się do trzech aspektów tego zagadnienia:

- moralnego rozwoju dziecka, który odnosi się do znajomości i rozumienia problemów i zasad moralnych
- moralnego rozwoju dziecka, który odnosi się do rozumowania moralnego (rozumienia i kształtowania pojęć moralnych)
- moralnego rozwoju dziecka, który odnosi się do zachowania

Etapy rozwoju moralnego są uwarunkowane rozwojem poznawczym dziecka.

Aby wyjaśnić postępowanie moralne, musimy najpierw poznać zdolność rozumowania dziecka oraz jego wiedzę o problemach moralnych.

Na podstawie badań eksperymentalnych
J. Piaget stworzył model rozwoju moralnego
dzieci.

I stadium
(2-4 rok życia) - Anomia moralna.

II stadium

(5-7 rok życia) - Heteronomia

III stadium

(8-11 rok życia) - Socjonimia

IV stadium
(11-21) - Autonomia

Rozwój według Kohlberga polega na :

„przechodzeniu od całkowicie subiektywnych i kulturowo zdeterminowanych sądów i przekonań do ogólnych uniwersalnych reguł, które odnoszą się do wszystkich ludzi i wszystkich sytuacji”

Kohlberg ujmuje rozwój moralny w ramach trzech poziomów:

1.

Przedkonwencjonalny

(wiek przedszkolny i młodszy wiek szkolny).

- stadium „kary i posłuszeństwa”
- stadium relatywizmu instrumentalny”.

2.

Konwencjonalny
(13-16 rok życia).

- stadium „dobry chłopiec/dziewczyna”,
- stadium „prawo i porządek”.

3.

Postkonwencjonalny

(od 16 roku życia do 20 roku życia)

- stadium „umowy społecznej i legalizmu”
- stadium „uniwersalnych zasad sumienia”.

Trzy stadia rozwoju wartości.

pierwsze - ma charakter pierwotnego idealizmu.

drugie - określa się jako stadium dezintegracji ideowej

-trzecie - to autonomizacja ideowa

Cechy stadialności rozwoju wartości można dostrzec analizując mechanizm zachowania się człowieka, zmierzającego do przyjęcia określonej, konkretnej wartości (lub ich grup).

Można je opisać w następujący sposób:

- człowiek rozpoznaje (doznaje) pewne stany lub relacje do innych jako cenne dla niego
- uznaje przez analogię pewne stany cudze jako cenne dla innych
- dokonuje wyboru między różnymi rzeczami uznanymi lub rozpoznawanymi jako cenne
- dąży do poznawania tego, co rozpoznaje jako cenne dla siebie oraz
- dąży do wcielenia (zrealizowania) tego, co uznaje za cenne dla innych” (A. Grzegorczyk, 1989, s. 51).

Przygotowanie człowieka do życia domaga się doświadczenia w dokonywaniu autonomicznych wyborów i brania za nie osobistej odpowiedzialności”

Etyka

dyscyplina zajmująca się moralnością zarówno w aspekcie opisowym (etyka opisowa), jak i normatywnym (etyka normatywna).

Norma

wartość ukazana w jej charakterze zobowiązującym.

Normy są ukierunkowane na urzeczywistnianie wartości bardziej konkretnie i odnoszą się do praktycznego postępowania człowieka

Rozwój moralny niesie za sobą określone propozycje co do strategii oddziaływań wspomagających rozwój:

Rozwijanie kompetencji moralnych poprzez dostarczanie wiedzy na temat norm i wpajanie ich dzieciom

Wzbudzanie motywacji do zachowań moralnych poprzez intensyfikowanie poczucia odpowiedzialności za drugiego człowieka czy poczucia powinności moralnej.

Uwzględnianie nagrody za respektowanie norm

Wspomaganie rozwoju na drodze
pozaracjonalnej

Wspomaganie **rozwoju moralnego** dziecka i młodego człowieka odbywa się głównie w domu rodzinnym i zasadniczo tylko w rodzinie - przy zachowaniu stałych zasad, jasno określonych kryteriów. Są to:

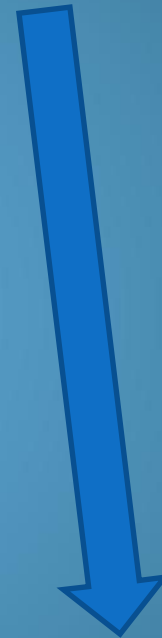
- *Zasada akceptacji*
- *Zasada wiarygodności*
- *Zasada poszanowania intymności*
- *Zasada równych zobowiązań*
- *Zasada stabilności*
- *Zasada prośby*
- *Zasada konsekwencji*
- *Zasada współdecydowania*

- Czynniki, które wspierają, bądź blokują rozwój moralny można podzielić na dwie grupy:

czynniki bezpośrednie
(związane z relacjami
międzyludzkimi)

czynniki pośrednie - ogólnokulturowe